

Sygn. akt VI Ga 98/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lipca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Borucki

Sędziowie: SO Renata Bober (spr.)

SO Barbara Frankowska

Protokolant: st. sekr. sądowy Agnieszka Krztoń

po rozpoznaniu w dniu 26 czerwca 2013 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa: Przedsiębiorstwa Miejskiej (...) Spółki z o.o. w T.

przeciwko: Gminie T. w T.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu
V Wydziału Gospodarczego z dnia 30 stycznia 2013 r., sygn. akt V GC 299/12

I. oddala apelację,

II. zasądza od powoda Przedsiębiorstwa Miejskiej (...) Spółki z o.o. w T. na rzecz pozwanej Gminy T. w T. kwotę 1.200 zł (jeden tysiąc dwieście złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI Ga 98/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 5 lipca 2013r.

Powód Przedsiębiorstwo Miejskiej (...) Spółka z o.o. w T. wniósł o zasądzenie od pozwanej Gminy T. kwoty 48.107,83 zł tytułem reszty wynagrodzenia za wykonane usługi przewozów pasażerskich na podstawie umowy z dnia 1 stycznia 2009r. - a mianowicie usługi wykonane w listopadzie 2011r.

W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że wynagrodzenie jej za te usługi zostało określone kwotowym ryczałtem w skali roku, a wypłata następowała sukcesywnie każdego kolejnego miesiąca kalendarzowego w wysokości 1/12 kwoty wynagrodzenia rocznego. Wprawdzie w październiku 2011r. pozwana zażądała natychmiastowego ograniczenia długości tras linii nr 1, 7 oraz 11, jednak umowa nie przewidywała takiego sposobu jej modyfikacji. Dlatego też powód nadal świadczył usługi przewozu na tych liniach. Za miesiąc listopad 2011r. pozwana odmówiła zapłaty części zafakturowanej należności za ten miesiąc - jednostronnie ustalając kwotę, którą zdecydowała się powodowi zapłacić.

W sprzeciwie od wydanego w sprawie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zarzuciła przede wszystkim, że zlecenie usług komunikacyjnych poza granice administracyjne miasta T. było niezgodne z przepisami obowiązującymi w dacie zawarcia umowy, tj. w dniu 1 stycznia 2009r. W tym czasie podjęcie wykonywania lokalnego transportu zbiorowego poza granicami administracyjnymi gminy wymagało zawarcia stosowanego porozumienia z władzami właściwej gminy sąsiedniej, ewentualnie utworzenia związku międzygminnego. Pozwana wskazała, że w dacie podpisywania umowy pojęcie lokalnego transportu zbiorowego występowało w definicji komunikacji miejskiej zawartej w art. 4 pkt 7 a ustawy z dnia 6.09.2001r. o transporcie drogowym. Zgodnie z tym przepisem komunikacja miejska to przewóz regularny wykonywany w ramach lokalnego transportu zbiorowego w granicach administracyjnych miasta, miasta i gminy albo miast czy gmin sąsiadujących - jeżeli zawarły porozumienie lub utworzyły związek międzygminny w sprawie wspólnej realizacji komunikacji na swoim obszarze. Obecnie w zasadzie tożsamą definicję komunikacji miejskiej zawiera art. 4 ust 1 pkt 4 ustawy z dnia 16.12.2010r. o publicznym transporcie drogowym.

Organizatorem publicznego transportu zbiorowego zgodnie z tą ustawą jest gmina na linii komunikacyjnej albo sieci komunikacyjnej w gminnych przewozach pasażerskich, a także gdy powierzono jej zadanie organizacji publicznego transportu zbiorowego na mocy porozumienia między gminami - na linii komunikacyjnej albo sieci komunikacyjnej w gminnych przewozach pasażerskich, na obszarze gmin, które zawarły porozumienie.

Biorąc powyższe pod uwagę w ocenie pozwanego należy przyjąć, że chcąc zorganizować lokalny transport zbiorowy w ramach komunikacji miejskiej poza granicami administracyjnymi miasta T. należało przed podpisaniem przedmiotowej umowy zawrzeć właściwe porozumienie z Gminą S. i N.. Ponieważ porozumienie to nie zostało zawarte zapisy umowy w zakresie dotyczącym linii komunikacyjnych nr 1, 7, 11 w części w jakiej wykraczają one poza granice administracyjne miasta T. są nieważne w świetle art. 58 § 1 i 3 kc.

Po ujawnieniu powyższej wady prawnej umowy próbowano zawrzeć te porozumienia, jednak bezskutecznie. To zaś spowodowało, że nie było możliwe dalsze finansowanie przez Gminę T. świadczenia usług przewozowych poza granice administracyjne miasta T., wobec czego pismem z dnia 14.10.2011r. poinformowano powódkę o cofnięciu zlecenia wykonywania przewozów liniami 1, 7 i 11. To z kolei spowodowało, że zmniejszona została ilość tzw. wozokilometrów, za które pozwana zobowiązana była płacić powódce na podstawie umowy z dnia 1 stycznia 2009r.

Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu wyrokiem z dnia 30 stycznia 2013r. oddalił powództwo i zasądził od powódki na rzecz strony pozwanej koszty postępowania w sprawie.

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy nie odniósł się w zasadzie do zarzutu strony pozwanej dotyczącego nieważności umowy w części obejmującej przewozy poza granice administracyjne miasta T.. Stwierdził natomiast, że umowa ta dawała pozwanemu prawo do zmiany trasy lub rozkładu jazdy i z uprawnienia tego pozwany skorzystał. W ocenie Sądu za skuteczne uznać należy cofnięcie powodowi przez pozwanego pismem z dnia 14.10.2011r. zlecenia wykonywania przewozów w tym zakresie - w trybie natychmiastowym wraz z poinformowaniem, że wysokość wynagrodzenia za usługi przewozowe ulega zmniejszeniu o kwotę odpowiadającą zmniejszeniu ilości tzw. wozokilometrów. Okoliczność bowiem, że pozwany podpisał z powodem umowę na świadczenie usług przewozowych nie mając podpisanych z sąsiednimi gminami stosowanych porozumień dotyczących kwestii wspólnego transportu oceniać można, zdaniem Sądu, w kategoriach „szczególnie uzasadnionych przypadków” skutkujących możliwością zmiany trasy lub rozkładu jazdy, a co dalej idzie zmianą wysokości wynagrodzenia. Szczególnie uzasadnionym przypadkiem bowiem uzasadniającym zmianę trasy może być okoliczność zewnętrzna przewidziana w § 1 ust 7 lit. c umowy polegająca na tym, że pozwany nie miał zawartej umowy z sąsiednimi gminami.

Skoro zatem pozwany cofnął zlecenie w zakresie określonym pismem z dnia 14.10.2011r. to zmniejszeniu powinna ulec kwota wynagrodzenia należna powodowi, gdyż ilość wozokilometrów uległa zmniejszeniu. Powód miała obowiązek poczynawszy od 1 listopada 2011r. dostosować swój rozkład jazdy do zaistniałej sytuacji i wykazywać w pisemnych rozliczeniach miesięcznych ilość niewykonanych wozokilometrów na skutek cofnięcia zlecenia.

Mając na względzie powyższe Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu, w świetle zapisów łączącej strony umowy z dnia 1 stycznia 2011r. powództwo oddalił.

Apelacje od powyższego wyroku wniosła strona powodowa zarzucając Sądowi Rejonowemu:

- naruszenie przepisów prawa materialnego a w szczególności art. 65 § 2 kc w zw. z art. 353 kc i 354 § 1 kc przez błędną wykładnię treści umowy o świadczenie usług przewozowych z dnia 1.01.2009r. i uznanie, że w oparciu o zapisy tej umowy pozwany miał prawo do rezygnacji z linii nr 1, 7 i 11 w trybie natychmiastowym w sytuacji, gdy powołane przez Sąd zapisy § 1 pkt 5, 6 i 7 odnoszą się do korekty zmiany tras i rozkładów jazdy określonych w załączniku do umowy, zaś korektę taką jest jedynie zmiana przebiegu tras i rozkładu jazdy bez faktycznej likwidacji trasy,
- przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 kpc) poprzez ustalenie jakoby zakres usługi został skutecznie ograniczony cofnięciem zlecenia pismem z dnia 14.10.2011r., z pominięciem niekwestionowanego, obiektywnego faktu świadczenia przez powódkę usługi w rozmiarze niezmienionym,
- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie jakoby powód miał obowiązek dostosowania rozkładu jazdy do życzenia pozwanej - podczas gdy obowiązek ten ciążył na pozwanej, wbrew brzmieniu treści umowy stron
- niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy poprzez zaniechanie ustalenia, czy rzeczywiście lakoniczne cofnięcie zlecenia było w świetle postanowień umowy z dnia 1 stycznia 2009r. wystarczające dla osiągnięcia skutku zmieniającego zakres świadczonych usług.

Powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na jego rzecz dochodzonej pozwem kwoty wraz z odsetkami i kosztami postępowania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie podtrzymując dotychczasowe zarzuty, a w szczególności nieważności umowy o świadczenie usług przewozowych w zakresie autobusowego transportu publicznego w części dot. zlecenia przewozów poza granice administracyjne miasta T..

W ocenie Sądu Okręgowego, choć zarzuty apelacji strony powodowej w części można uznać za zasadne, to jednak wyrok Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu oddalający powództwo jest trafny z powodów następujących:

Podstawową bowiem do rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie jest kwestia - czy umowa na której powód opiera swoje roszczenie, tj. umowa o świadczenie usług przewozowych zawarta w dniu 1 stycznia 2009r. z Gminą T. reprezentowaną przez Prezydenta Miasta T. jest umową ważną, czy też dotknięta jest sankcją nieważności w całości lub też w części.

Tak jak wspomniano Sąd Rejonowy nie dokonał prawidłowej oceny w tym zakresie, a przynajmniej nie znalazło to odzwierciedlenia w treści pisemnego uzasadnienia wyroku. Należy jednak przypuszczać, że Sąd ten przyjął, iż umowa ta jest ważna w całości, skoro w uzasadnieniu stwierdził, że w świetle jej treści pozwany miał prawo zmienić trasę linii komunikacyjnych, a tym samym zmianie podlegało ustalone w umowie wynagrodzenie powoda za świadczenie usług transportowych.

Stanowiska tego Sąd Okręgowy jednak nie podziela, uznając zarzuty pozwanego co do nieważności umowy w zakresie dotyczącym przewozów na liniach komunikacyjnych nr 1, 7, 11 - za trafne.

Podkreślić trzeba przede wszystkim, że poza sporem w niniejszej sprawie był fakt, że usługi przewozowe na tych liniach świadczone były poza granice administracyjne miasta T..

Niesporne było również, że pismem z dnia 14.10.2011r. Prezydent Miasta T. cofnął zlecenie wykonywania przewozów wykraczających poza granice administracyjne miasta, pomimo tego usługi te, przynajmniej w miesiącu listopadzie 2011r. były przez powoda nadal wykonywane.

Zgodnie z art. 6 ust 1 ustawy z dnia 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawowo na rzecz innych podmiotów. Art. 7 ust 1 pkt 4 tej ustawy stanowi, że zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy, co w szczególności obejmuje między innymi sprawy lokalnego transportu zbiorowego.

W świetle powyższych uregulowań gminny samorząd terytorialny jest więc uprawniony do załatwiania lokalnych spraw publicznych, które zostały ustawowo włączone do zakresu jego działania, jak również do załatwiania takich zadań i kompetencji, których ustawy nie przekazały żadnemu innemu podmiotowi, a które mieszczą się w zakresie zadań i kompetencji samorządowych o charakterze lokalnym.

W dacie podpisywania przez strony umowy, jak słusznie wskazał pozwany pojęcie lokalnego transportu zbiorowego zdefiniowane zostało w art. 4 pkt 7 a ustawy z dnia 6.09.2001r. o transporcie drogowym. W przepisie tym stwierdzone zostało, że przez komunikację miejską rozumie się przewóz regularny wykonywany w ramach lokalnego transportu zbiorowego w granicach administracyjnych miasta, miasta lub gminy lub też miast albo miast i gmin sąsiadujących - jeżeli zawarły one porozumienie lub utworzyły związek międzygminny w sprawie wspólnej realizacji komunikacji na swoim obszarze. Przepis ten został uchylony z dniem 1 marca 2011r. na mocy art. 73 pkt 1 lit b ustawy z dnia 16.12.2010r. o publicznym transporcie zbiorowym.

Cechą charakterystyczną przewozu dokonywanego w ramach komunikacji miejskiej było zatem (i jest nadal) to, że ma ona odbywać się w ramach lokalnego transportu zbiorowego w granicach administracyjnych jednostek samorządu terytorialnego, który transport taki zapewnia.

Nie był kwestionowany również w sprawie fakt, że zawierając umowę w 2009r, obejmującą, tak jak wspomniano, także usługi transportowe poza obszar administracyjny zamawiającego - żadne porozumienie międzygminne zarówno z Gminą S. jak i Gminą N. nie zostało zawarte.

Powyższe daje podstawę do przyjęcia, że w świetle ustawy z dnia 8.03.1990 r o Samorządzie gminnym, że Prezydent Miasta T. podpisując powyższą umowę, w tym zakresie działał z przekroczeniem kompetencji ustawowych. Prezydent Miasta bowiem jako organ władzy wykonawczej Gminy nie tylko ją reprezentuje ale wykonuje zadania określone w ustawie o samorządzie oraz innych aktach prawnych w ramach tej ustawy, a więc także między innymi w zakresie obejmującym zadania lokalnego transportu zbiorowego.

To zaś skutkować musi przyjęciem, że umowa w zakresie przekraczającym te kompetencje jest nieważna. Nie można bowiem przyjmować, aby tego rodzaju czynność prawna wywoływać mogła skutki dla osoby prawnej, gdyż jest ona, jako sprzeczna z art. 38 kc, nieważna w rozumieniu przepisu art. 58 § 1 k c (tak min. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 26.08.1999r., III CKN 682/98, też Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 8.05.2003r. I ACa 1874/01 i Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 9.03.2011r. I ACa 33/11). Jeżeli bowiem czynność prawna podjęta została przez osoby fizyczne wchodzące w skład organu osoby prawnej, ale z przekroczeniem kompetencji tego organu, nie można uznawać aby wywoływała ona skutki dla tej osoby. Wprawdzie art. 38 jak również art. 39 § 1 kc nie przewidują wprost sankcji nieważności w takim wypadku, jednak sankcje te wyprowadza się w drodze analogii do regulującego podobną sytuację art. 103 kc przez uznanie, że czynność prawna dokonana w warunkach określonych w art. 39 kc jest sprzeczna z prawem w rozumieniu art. 58 § 1 kc.

Odpowiedzialność natomiast za zawarcie umowy z przekroczeniem zasad umocowania organu reguluje przepis art. 39 § 1 kc.

Reasumując, wobec nieważności umowy z dnia 1 stycznia 2009r. w zakresie wyżej wskazanym (mając na względzie również fakt, że także po jej podpisaniu żadne porozumienia międzygminne nie zostały zawarte) żądanie powoda o

zapłatę części wynagrodzenia obejmującego faktycznie usługi wykonywane na przedmiotowych liniach nr 1,7i 11 - należało uznać za bezzasadne.

Dodać trzeba jedynie, że zgodnie z art. 58 § 3 kc jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostawała w mocy w pozostałym zakresie, chyba że z okoliczności wynikało, że bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Mając na względzie powyższe apelacja powoda od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu podlegała oddaleniu stosownie do art. 385 kpc, pomimo, iż Sąd Okręgowy nie podziela stanowiska tego Sądu, iż w sytuacji gdyby przyjąć, że umowa została skutecznie zawarta w całości, brak porozumień międzygminnych stanowił podstawę do zmiany przez zamawiającego trasy czy też rozkładu jazdy bez zachowania terminów o których mowa w ust 5 tej umowy. Przekroczenie bowiem zakresu ustawowego umocowania nie stanowi w rozumieniu zapisów tej umowy okoliczności zewnętrznych niezależnych od zamawiającego, uniemożliwiających wykonanie przez wykonawcę zaplanowanego rozkładu jazdy. Kwestia ta jednak nie ma wpływu na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie.

O kosztach postępowania orzeczono natomiast stosownie do art. 98 § 1 i 3 kpc oraz 108 § 1 kpc.